

Povzetek

V članku je na po tematskih sklopih predstavljeno gradivo omenjene razstave, ki nam poskuša približati različne rabe keramike v pozni bronasti dobi (v kulturi žarnih grobišč) in v železni dobi (v halštatski in v latenski kulturi).

Tako se zvrstijo naslednji sklopi:

I/ par keramičnih igrač –ropotuljic, II/ gradnja hiše – hišni lep, glinen spiralni okras in risba hiše, III/shramba – z različnimi tipi shrambnih posod za živila, IV/ ognjišče – rekonstruirano z izborom keramičnega ognjiščnega inventarja in posodja ter z risbo akademskega slikarja Franceta Anžela v ozadju, V/ pojedina – z vrsto tipov posod namiznega posodja, VI/ livarstvo – z vrsto keramičnih pripomočkov, ki so se uporabljali pri tej obrti, ter z bronastimi izdelki, kot so meč, igle, itd., VII/ preja in tkanje – s keramičnimi utežmi za navpične statve ter z vijčki za preslice, VIII/ bogovi in svečenice – s keramičnimi izdelki, ki so povezani z religijo (fragment s svastiko, simbolom Sonca, gole figurice božanstev, oblečene svečenice ter živalske votivne figurice), IX/ pot v onostranstvo – s prikazom gradiva šestih grobov, terenskimi risbami njihovih profilov in risbami z rekonstruirano nošo. Razstava se nadaljuje v visokem pritličju z izborom halštatske keramike starejše železne dobe – X/ ter z dvema posodama in s pečjo iz mlajše železne dobe oziroma iz časa latenske kulture – XI/.

Manica Hartman¹**GRAJSKA PRISTAVA V ORMOŽU JE DO DANES GOSTILA ŠTEVILNE PRIREDITVE**

Obnovljena Grajska pristava je na 2200 kvadratnih metrih nov hram glasbene umetnosti in kulture, v katerem deluje Glasbena šola Ormož in ormoška enota Pokrajinskega muzeja Ptuj Ormož. Slovesno odprtje je doživela 16. septembra 2011, ko so se številni gostje, skupaj jih je bilo okrog 800, udeležili slovesnosti. Vsi, ki so sodelovali pri tem projektu, so zaslužni, da je obnova spomeniško zaščitenega objekta uspela. S preudarnimi in izvirnimi rešitvami so ga uspeli rešiti pred rušenjem in mu z novo podobo omogočili pot v pestro muzejsko, glasbeno, ne nazadnje pa tudi v bogato kulturno in družabno dogajanje.

Grajska pristava je zgradba, ki jo povezuje več gospodarskih poslopij, nastalih v različnih časovnih obdobjih od 18. stoletja naprej. Na podlagi ohranjenih zgodovinskih virov je znano, da so nekdanja gospodarska poslopja segala neposredno do gradu, vendar je bil del kasneje porušen. Najlepše prostore v pristavi še danes krasijo ohranjena kamnita toskanska stebra in šest pilastrov v muzejskem delu ter banjasto obokana dvorana v pritličju glasbene šole.

Ormožani se tudi spomnimo, da je bila pristava pred obnovo v zelo slabem stanju. Zidovi in streha so bili na nekaterih mestih zaradi zamačenja skoraj popolnoma dotrajani in uničeni, zato je projekt obnove zajel rekonstrukcijo obstoječe stavbe in delno tudi novogradnjo

¹**Manica Hartman**, samostojni muzejski tehnik, Pokrajinski muzej Ptuj Ormož, OE Ormož, Kolodvorska cesta 9, 2270 Ormož.

ter predvidel vse ustrezne korake za komunalno ureditev stavbe, kar je potrebno za izvajanje muzejske in glasbene dejavnosti.

Pred obnovo so jo zadnji grajski lastniki (grofje Wurmbbrandti) uporabljali kot gospodarsko poslopje, po drugi svetovni vojni so jo uporabljali za konjušnico, kasneje za orodjarno, kovačnico, tudi različna podjetja so delovala v njej; nazadnje jo je uporabljalo podjetje Wienerberger za upravne prostore. Nato je kar nekaj let samevala in z upanjem pričakovala dan, ko bo lahko ponovno zasijala v svoji lepoti in privabljala glasbe in kulture željne obiskovalce.

Grajska pristava se predstavi

V delu pristave, ki je namenjen Glasbeni šoli, so v pritličju vhodna avla, osrednja prireditveno-razstavna dvorana in manjša vadbena dvorana, manjši depo, pisarniški prostori in sanitarije. V prvem nadstropju so posebej prilagojene učilnice s primerno akustiko in večnamenski prostor za pouk nauka o glasbi ali plesne šole.

V traktu, ki je namenjen muzeju, je v pritličju predprostor z informativno pisarno in vitrine za prodajo spominkov, zadaj, za tem prostorom so stopnice, ki vodijo v mansardo, za stopnicami so urejene sanitarije za obiskovalce muzeja. Na južni strani nas v pritličju pričakajo že prvi razstavni prostori muzeja.

V prvem, po mnenju mnogih obiskovalcev tudi najlepšem prostoru, ki ga krasijo ohranjeni pilastri in toskanska stebra, je bila sprva arheološka razstava »Prikaz arheoloških izkopavanj na območju grajske pristave«, avtorja Ivana Žižka, ki obiskovalca seznanja z najdba-

mi, ki so bile odkrite neposredno ob zgradbi. Danes je v tem prostoru na ogled slikarska razstava varaždinskega slikarja Tomislava Sabolića.²

Umetnostnozgodovinska pričevalnost ormoškega območja je zastopana z zbirko izbranih srednjeveških plastik. Uvodoma je razstavljen (pred)romanska reliefna upodobitev bradatega moža, ki sodi med najstarejše ohranjene srednjeveške plastike na Slovenskem, saj verjetno datira v čas še pred letom 1200. Čudovito delo predstavlja tudi kip sedeče Marije z otrokom iz časa ok. 1360/70, ki naj bi izviral iz cerkve nekdanjega ormoškega frančiškanskega samostana. Nadalje je gotška kiparska umetnost zastopana z leseno figuro Boga očeta, iz časa okrog 1380, ki je bil nazadnje hranjen v župnišču v Grabah v Središču ob Dravi. Vrhunec razstavljenih plastik predstavlja skupina treh gotških plastik, ki naj bi bile delo ptujskogorske kiparske delavnice iz časa med leti 1400 in 1405. Gre za kip sedeče Marije z otrokom (iz ok. leta 1400) ter nekoliko mlajša kipa sv. Marjete in sv. Doroteje (iz ok. leta 1405).³

Arheološka razstava »Od igrače do žare«⁴ popelje obiskovalca v prazgodovinsko obdobje (11. – 1. stol. pr.n. št.), ki je v Ormožu pustilo mnoge najdbe in priča o življenju takratnega časa. Rdečo nit razstave predstavljajo keramične ostaline, ki so med najštevilčnejšimi in so predstavljene po tematskih sklopih.

²Op. avtorice: Razstava slik Tomislava Sabolića je na kratko predstavljena v nadaljevanju prispevka.

³Avtor razstave »Srednjeveška plastika ormoškega območja« je muzejski svetovalec in um. zgodovinar Branko Vnuk.

⁴Avtor razstave je mag. Brane Lamut.

Stopnišče vodi v prvo nadstropje, kjer omenjena razstava prikazuje najdbe iz obdobja starejše in mlajše železne dobe, nakar nas vedno prisotna glina vabi na ogled etnološke razstave »Lonec lončarja hvali«, etnologinje ormoške enote muzeja Nevenke Korpič; razstavila je različno keramično posodje, ki je služilo za kuhanje in pripravo hrane, vrče za vino (čuk, vragec), vrče za kisanje mleka (dükle), ki so jih prebivalci ormoškega območja uporabljali v preteklih dveh stoletjih.

Če se povzpneмо še nadstropje višje, pridemo v mansardo, kjer so restavratorsko-konservatorska delavnica ter tri pisarne za zaposlene. V isti etaži je tudi pedagoška soba, namenjena tako delavnicam za najmlajše kot za različna predavanja.

Muzej je od odprtja do danes pripravil številne prireditve (razstave, muzejske scene, delavnice za otroke), v nadaljevanju so predstavljene le večje izmed njih.

Razstave

17.10.2012, razstava slik Milana Breclja

Razstava slik Milana Breclja je bila prva likovna razstava v obnovljeni Grajski pristavi. Svoja likovna dela je postavil na ogled Ormožan, rojen 1943. leta, ki ga je po končani srednji šoli pot peljala v Avstrijo, kjer se je kasneje tudi zaposlil in si ustvaril družino. Likovnemu ustvarjanju se je resneje posvetil pred desetimi leti, ko se je odločil za izobraževanje pri akademskem slikarju prof. Manfredu Aichholzerju. Ta ga je navdušil nad tehniko slikanja z oljem na platno. Svoje motive išče predvsem v naravi, podobi krajin in ljudskem stavbarstvu.

Naslovna stran vabila.

7.12.2011, razstava slik ptujskega slikarja Albina Lugariča

Na ogled je bilo 20 del, nastalih v sedemdesetih, osemdesetih in devetdesetih letih, ki so našla dom pri ljubitelju umetnosti v drugem mestu ob Dravi, v Ormožu. Umetnikove slike pripovedujejo, da je Albin Lugarič nepredvidljiv ustvarjalec, saj je naslikal na stotine slik, naredil na tisoče risb, akvarelov in gvašev. V njih se je ves predal barvam in motivom, ki jih išče predvsem

v domači, haloški pokrajini, saj je prav ta zanj neusahljiv vir ustvarjalnega zanosa. Stalne spremljevalke Lugaričevega slikarstva so tudi risbe, iz katerih je najbolj razvidno njegovo občudovanje vzornikov iz ljubljanske akademije, med imeni evropskega slikarstva pa najbolj občuduje Picassa.

Obiskovalci razstave. Foto last: PMPO, OE Ormož.

4. 4. 2012, razstava slik varaždinskega slikarja Tomislava Sabolića

V muzeju smo predstavili slikarski opus varaždinskega umetnika Tomislava Sabolića, čigar dela pripovedujejo slikarske zgodbe o vzponih in padcih, o dobrem in slabem, strahu in pogumu, o ljubezni in smrti. Barve na nekakšen nadrealističen način prikazujejo avtorjev pogled na svet, predvsem je čutiti močno naklonjenost slikarja do ljubega Varaždina, ki ga vedno znova navdihuje s svojo baročno lepoto, gracioznostjo in neponovljivostjo ujetega trenutka. V njegovih slikah je v ospredju velikokrat tudi figura, običajno ženska ... Sam pravi, da gre za neimenovano muzo, ki jo v sožitju s krajino oz. prostorom preišljeno umešti na slikarsko platno. Likovni kritiki in znani hrvaški slikarji ga poznajo kot izredno kreativnega v delavnicah za obiskovalce, posebej za

otroke, ki jih vodi v rojstnem Varaždinu. Močno je angažiran tudi na znanem varaždinskem Špancirfestu.

Slikar Tomislav Sabolić.

Foto last: PMPO, OE Ormož.

Na muzejski sceni

25.10.2011, na muzejski sceni z Marušo Zorec in Mašo Živec

Na prireditvi sta bili gostji arhitektki in projektantki prenovljene Grajske pristave Maruša Zorec in Maša Živec iz arhitekturnega studia Arrea. Maruša Zorec je za svoje delo prejela že več nagrad: I. 2010 mednarodno nagrado Piranesi, I. 2008 Plečnikovo nagrado, I. 2011 Plečnikovo medaljo in leta 2012 nagrado Prešernovega sklada za projekt Ureditev grajske pristave v Ormožu.⁵ Gostji sta predstavili potek obnove pristave in podali svoje poglede na obstoječo kulturno dediščino. Menita, da je najboljše, če ostane čim bolj nedotaknjena, kar pa je dodano, pa mora biti zelo zadržano.

⁵Arhitektka Maruša Zorec sodi v sam vrh slovenske arhitekturne stroke. Razen po vrhunskih sodobnih sakralnih in družbeno pomembnih arhitekturnih realizacijah je posebej prepoznavna po odlično in odgovorno izvedenih prenovah historičnih objektov v Sloveniji. Vir: <http://www.slomedia.it/v-cankarjevem-domu-podelili-presernove-nagrade>.

Njuno najpomembnejše sporočilo je, da smo neločljivo povezani z zgodovino okolja, v katerem živimo, ker je ta je pomemben del naše identitete, ter podlaga za samozavedanje in samozavest, zato so redke priče njenih prenov vredne najskrbnejše obravnave.

Pogovor z gostjama sta vodila bibliotekar Martin Šteiner (prvi z leve) in direktor muzeja Aleš Arih (prvi z desne), na sredini sta arhitektki Maruša Zorec (druga z leve) in Maša Živec.

2.2.2012, film »Najdenček«

Film Najdenček, otroškega in mladinskega programa Televizije Slovenija, je bil posnet jeseni 2010 po literarni predlogi črtice Ciganček iz zbirke Mladi po srcu pisatelja Franca Ksaverja Meška. Gost prireditve je bil scenarist filma Boštjan RIHTAR. Literarno besedilo je nastalo v začetku prejšnjega stoletja, zgodba pa opisuje takratno življenje na slovenskem podeželju. V filmu so se zvrstili najznačilnejši vaški značaji, v ospredju pa je deček, ki ga kot dojenčka, zapuščenega na robu vasi, v košku najdeta sestri Repičeva Mina in Lona, ki ga vzgajata kot svojega otroka, saj ponj prava mati ne pride nikoli. Deček počasi odrašča ob skrbnih sestrah, ki ga vzgajata v skromnem, a ljubečem okolju. Dečkova največja želja se uresniči, ko se nauči igrati na violino, ki postane njegova

najzvestejša popotnica. Film vzbuja nostalgijo po starih časih, ko so bile materialne dobrine v ozadju in manj pomembne. Želja filmskih ustvarjalcev je tudi prepričati sodobno mladiño facebooka, da so vrednote in ljudje, ki nas obdajajo, pomembnejši od še tako dobrega računalnika.

Pogovor z režiserjem filma Boštjanom Rihtarjem. Foto last: PMPO, OE Ormož.

6.3.2012, filmsko potovanje Künštinių Prlekov med Muro in Dravo

V okviru projekta »V živi sliki in besedi po 11 občinah LAS Prlekija« je nastal filmski zapis v seriji nadaljevanj, prirejenih za TV predvajanja, v katerih je Prlekija prikazana v sliki, prleški besedi in gledalcu kar najbolje približa lepote in posebnosti domače pokrajine. Gost prireditve je bil predsednik Etnološkega-kulturnega društva Künštini Prleki Milan BELEC, ki je film podrobneje predstavil, prireditve pa so se udeležili še ostali člani Etnološko-kulturnega društva Künštini Prleki, ki se trudijo ohraniti in negovati bogato kulturno dediščino, ljudsko izročilo in pristna narečja Prlekije. Tudi na prireditvi so zapeli v pristni prleščini ob spremljavi ljudskih glasbil.

Filmsko potovanje Künštñih Prlekov med Muro in Dravo

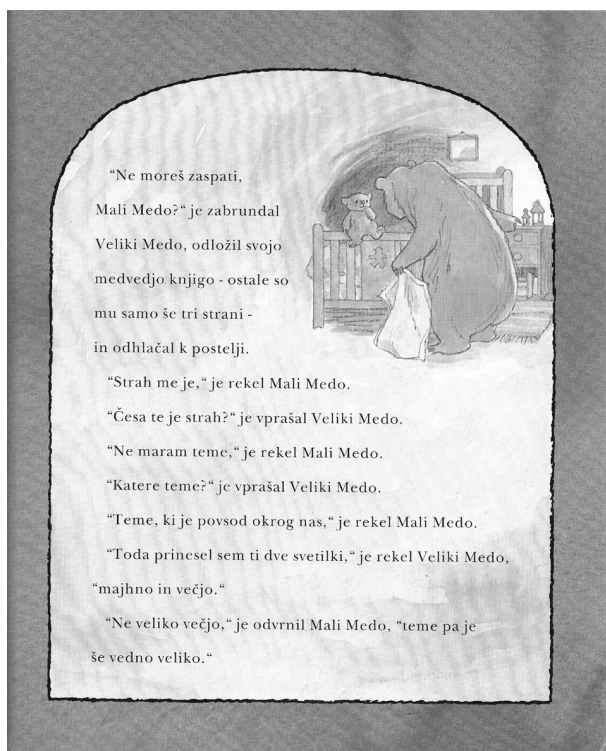
Vabilo na prireditev je oblikovala restavratorka Nina Mertik, PMPO, OE Ormož.

Muzejske delavnice za otroke

3.12.2011, lutkovna predstava »Žabec je junak«

Lutkovno gledališče Pika iz Lenarta je s predstavo popestrilo sobotno dopoldne otrok in staršev. Otroci so lahko po končani predstavi ustvarjali še na krajši delavnici, kjer so spoznali še druge zgodbe o navihanem žabcu, za starše pa smo pripravili še vodstvo po stalni razstavi.

17.12.2011, predpraznični muzejski vikend »Ne moreš zaspiti, Mali medo?«

Veliki medo pripoveduje...

V predprazničnih dneh smo razvajali otroke z lutkovno predstavo v izvedbi animatorke Ljubice Fišer. Po lutkovni predstavi je bila v pedagoški sobi delavnica za otroke, kjer so si najmlajši izdelali še medvedka iz blaga.

21.1.2012, delavnica tkanja knjižnih kazal s statvami

15.2.2012, pravljlična urica in muzejska delavnica »Mali kurent«

18.2.2012, Gogi show z lutko Tonijem

Najprej smo za otroke in za starše v sredo, 15. februarja, pripravili pravljlično urico in muzejsko delavnico, kjer je najmlajše v svet Malega kurenta popeljala animatorka Leonida Šumenjak iz ormoške knjižnice, nato so se otroci zabavali ob igranju iger, ki jih je pripravila iznajdljiva muzejska sodelavka Nina Mertik. Otroci so morali poiskati razlike v dveh ilustracijah, svoj spomin pa so lahko preizkusili v iskanju parov; kratkočasili so se še s sestavljanjem puzzlov in barvanjem pobarvanke.

Zabava z Gogijem in lutko Tonijem. Foto last: PMPO, OE Ormož.

V resnični svet pustnih norčij smo otroke popeljali še na pustni prireditvi Gogi show z lutko Tonijem, na fašensko soboto 18. februarja. Gogi in Toni sta poskrbela, da so otroci zaplesali v kači klopotači, se preizkusili v različnih zabavnih igrah, najboljši pa so prejeli tudi darila.

24.3.2012, muzejska delavnica s punčkami iz rafije, »Rafaelcami«

Marčevska sobotna delavnica je otrokom prinesla novo punčko, ki so si jo izdelali iz rafije in jo okrasili še z barvnimi perlicami.

19. aprila 2012 je v pedagoški delavnici Grajske pristave Ormož zadišalo po pomladi... in otroci so si izdelali cvetoče vejice z rožami iz papirja.

Nekatere ostale prireditve v sodelovanju z muzejem

V prostorih Grajske pristave so bile organizirane še druge prireditve, ki so jih pripravile različne institucije, muzej pa je sodeloval kot soorganizator.

19.11.2011, zgodovinski simpozij »Janko Lešničar – gospodarstvenik, urednik, politik in narodnjak«

V soboto, 19. novembra, je potekal zgodovinski simpozij Janko Lešničar – gospodarstvenik, urednik, politik in narodnjak; spomnil je na osemdeseto obletnico njegove tragične smrti, ki ga je 2. avgusta 1931 doletela na vlakcu v Zemunu. Njegova največja zasluga je bila predvsem pri organiziranosti združenstva na Štajerskem in v Šumadiji v Srbiji.

Referenti in gostje simpozija.

21. 12. 2011, zaključni forum Podravsko-Ptujsko-Ormoške regionalne destinacijske organizacije (RDO)

Občina Ormož je ena izmed 19 občin Spodnjega Podravja, ki so vključene v Podravsko-Ptujsko-Ormoško regionalno destinacijsko organizacijo. Namen le-te je povezovanje posameznih turističnih ponudnikov, kar naj bi bila priložnost za razvoj ene najmočnejših gospodarskih panog – turizma, skozi 4 geografske turistične tržne znamke Jeruzalem Ormož – Pravljica sonca, Haloze – Nazaj k naravi«, Slovenske gorice – preprosto čudovite in Ptuj – zakladnica tisočletij.

4.3.2012, letni koncert pevskega društva Kapljica »Moje misli so pri tebi

11.4.2012, srečanje Vlade RS z župani, gospodarstveniki, s poslanci in z državnimi svetniki z območja Ormoža in okolic

14.4.2012, skupščina Planinske zveze Slovenije

Sklepne misli

Grajska pristava je postala mnogim Ormožanom in obiskovalcem naših prireditev in ljubiteljem kulturne dediščine že star znanec. V njenih prostorih niso bile organizirane zgolj navedene prireditve, temveč je teh bilo še dosti več, saj je souporabnik t.i. Bele dvorane tudi Glasbena šola Ormož, ki je pripravila v omenjenem obdobju svoje mnoge koncerte. Zagotovo lahko trdimo, da je Pristava nepogrešljiv prostor, kjer domujejo glasba, kultura in umetnost.

Ključne besede

Grajska pristava, Ormož, razstave, prireditve, muzejske delavnice.

Pisni viri

- Dokumentacija PMPO, OE Ormož o prireditvah v Grajski pristavi.

Povzetek

S slovesnim odprtjem, 16. septembra 2011, je Grajska pristava s svojo novo podobo omogočila pot v pestro muzejsko, glasbeno in tudi v bogato kulturno in družabno dogajanje. Številne muzejske prireditve in prireditve različnih društev, zavodov... so bile do danes organizirane v omenjeni zgradbi. Tudi za tekoče leto je planiranih več datumov, ko bomo gostili tako domače kot tuje goste in jim omogočili, ne le, da spoznajo naše muzejske zbirke, temveč da s skupnimi močmi pripravimo zanimive, pestre in obiskane glasbene in kulturne dogodke.